

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Tvångsmedel för att förebygga eller förhindra allvarlig brottslighet (Ds 2005:21) jämte promemorian 2005-06-20 med tillkommande del om användning av överskottsinformation

Allmänt

I den remitterade promemorian redovisas enligt Säkerhetspolisens bedömning motiven för och användning av s.k. preventiva tvångsmedel på ett heltäckande och utförligt sätt. Säkerhetspolisen har i detta remissyttrande inget att tillägga i fråga om den rättsliga analysen. Säkerhetspolisen kan vidare helt ansluta sig till beskrivningarna av de olika situationer där det finns ett utomordentligt starkt behov av nya rättsliga instrument för att kunna bekämpa sådan allvarlig brottslighet som skadar grundläggande och viktiga samhällsvärden. Till dessa samhällsvärden hör mänskliga fri- och rättigheter, vårt politiska oberoende, den demokratiska strukturen och vår nationella säkerhet. Enligt Säkerhetspolisens uppfattning kan promemorians beskrivning av verklighet och behov i sin helhet ligga till grund för det fortsatta angelägna lagstiftningsarbetet.

Säkerhetspolisen anser vidare att de överväganden som ligger till grund för förslagen i promemorian väl speglar de motsättningar som kan finnas emellan effektivitet och eventuellt intrång i den personliga integriteten och hur denna avvägning mellan motstående intressen bör falla ut i den nu aktuella frågan. Säkerhetspolisen vill emellertid framhålla att i denna avvägning bör särskild hänsyn tas till att den brottslighet som skall identifieras och bekämpas med de nya rättsliga instrumenten generellt sätt har som syfte att inskränka mänskliga fri- och rättigheter, innefattande bl.a. rätten till liv. Den nya lagstiftningen om terroristbrott uttrycker t.ex. detta tydligt.

Slutsatsen av vad som nu har sagts är att Säkerhetspolisen med endast smärre kommentarer till de tekniska lösningarna i sin helhet tillstyrker lagförslaget

2005-10-04

AD 000-05534-05

och helt kan ansluta sig till de beskrivningar och överväganden som på ett väl genomarbetat sätt har redovisats i promemorian.

Domstolsprövning (avsnitt 10.6)

Med den föreslagna domstolsprövningen kommer besluten om preventiva tvångsmedel att kontrolleras på samma sätt som annan användning av tvångsmedel, vilket i och för sig är logiskt och skapar garantier för en allsidig prövning mellan olika intressen. Säkerhetspolisen kan i och för sig ansluta sig till förslaget i denna del.

Säkerhetspolisen vill emellertid samtidigt betona att en prövning av en särskild nämnd mer ligger i linje med den prövning av inhämtning av försvarsunderrättelser som tillämpas på ett annat underrättelseområde. En särskild nämnd för preventiva tvångsmedel skulle vidare kunna få en erfarenhet och kunskap som leder fram till både djupare och bredare prövningsförfarande än vad som är möjligt i ett mer momentant förfarande i en domstol. Det torde även vara lättare att få den särskilda kompetens som krävs för att göra den allsidiga prövning som behövs för att väga viktiga samhällsintressen mot den enskildes integritet. Ledamöterna i en sådan nämnd skulle nämligen kunna väljas med utgångspunkt från olika erfarenheter och kompetens och därmed garantera en sammansättning och kontinuitet i verksamheten som skapar ett särskilt högt förtroende för densamma. En god förebild för en sådan konstruktion finns genom den verksamhet som registernämnden har bedrivit under flera år.

Ansökande myndighet (avsnitt 10.8)

Vid ansökan om tillstånd om preventiva tvångsmedel befinner sig ärendet fortfarande på ett spaningsstadium. Under spaningsverksamheten har Polisen det fulla ansvaret för handläggningen av ärendet. Den formella avgränsningen mellan spaningsverksamhet och när en förundersökning skall inledas framgår klart av 23 kap. rättegångsbalken. Det är också först i samband med att beslut om att förundersökning skall inledas som frågan om åklagarinträde skall aktualiseras.

Promemorians förslag om att Polisen alltid skall samråda med åklagaren innan en ansökan om tillstånd görs innebär således en förändring av den klara gränsdragning som i dag råder mellan myndigheternas ansvarsområden. Att åklagaren redan på spaningsstadiet alltid skall få en inblick i och därigenom också komma att spela en aktiv roll i hur spaningsverksamheten skall bedrivas kan ifrågasättas, särskilt mot bakgrund av att åklagaren inte har något formellt eller reellt ansvar för denna verksamhet. Att lagstifta om samråd (samarbete) mellan myndigheterna, något som dessutom på ett väl fungerande sätt sker i dag i svårbedömda ärenden, kan därför knappast i sig tjäna till att samarbetet förbättras eller att rättssäkerheten stärks. Det framgår vidare redan av polislagen (1984:387) att

2005-10-04

AD 000-05534-05

polisen skall samarbeta med åklagarmyndigheterna. Någon ytterligare reglering torde inte behövas.

Mot denna bakgrund avstyrker Säkerhetspolisen promemorians förslag om att lagreglera att samråd alltid skall ske med åklagare innan ansökan om tillstånd till tvångsmedel görs.

Särskilt övervakningsorgan (avsnitt 10.11)

I dag redovisar regeringen årligen i en skrivelse till riksdagen de brottsutredande myndigheternas användning av de hemliga tvångsmedlen. Redovisningen omfattar inte tvångsmedelsanvändningen inom Säkerhetspolisens ansvarsområde, vilket i stället redovisas i Säkerhetspolisens årsredovisning. Justitiedepartementet har givit i uppdrag att utreda hur den parlamentariska kontrollen lämpligen kan förstärkas när det gäller de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel. Uppdraget skall vara slutfört senast den 1 november 2005.

Som Säkerhetspolisen anfört i andra sammanhang anser vi att det bästa vore om det tillskapades en särskild nämnd skild från Säkerhetspolisen – med en parlamentarisk representation – för en effektiv insyns- och kontrollfunktion av Säkerhetspolisens totala verksamhet. En sådan nämnd skulle då också naturligt kunna granska användningen av bl.a. hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning i preventivt syfte.

Detta yttrande har beslutats av säkerhetspolischefen Klas Bergenstrand. I den slutliga handläggningen har deltagit bitr. säkerhetspolischefen Kurt Malmström, polisöverintendenten Margareta Linderöth och verksjuristen Amanda Elmfeldt, föredragande.

Klas Bergenstrand
Säkerhetspolischef

Amanda Elmfeldt